

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ &
ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.)**

Σελ | 1

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ

Ελονοσία στην Ελλάδα, περίοδος 2011 (01/01/2011 έως 16/09/2011)

Εισαγωγή

Το καλοκαίρι του 2011, εμφανίστηκε συρροή περιστατικών ελονοσίας με ενδείξεις «εγχώριας μετάδοσης» στο Δήμο Ευρώτα Λακωνίας, ενώ σποραδικά περιστατικά χωρίς αναφερόμενο ιστορικό ταξιδιού σε ενδημικές χώρες εμφανίστηκαν σε άλλες 4 περιοχές (α. Χαλκίδα, Εύβοιας, β. Αγιά, Λάρισας, γ. Καλύβια και Μαραθώνα, Ανατολικής Αττικής, δ. Ορχομενός, Βοιωτίας). Σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι η συνοπτική παρουσίαση των δεδομένων της επιδημιολογικής επιτήρησης για τα δηλωθέντα περιστατικά ελονοσίας σε ασθενείς χωρίς ιστορικό ταξιδιού και θα επικαιροποιείται σε τακτά χρονικά διαστήματα ανάλογα .

Η ελονοσία (malaria) είναι λοιμώδης νόσος που προκαλείται από το παράσιτο «πλασμώδιο» της ελονοσίας και μεταδίδεται κυρίως μέσω δήγματος (τσιμπήματος) μολυσμένου ανωφελούς κουνουπιού (Anopheles). Υπάρχουν κυρίως 4 είδη πλασμωδίων που προσβάλλουν τον άνθρωπο: *Plasmodium falciparum*, *Plasmodium vivax*, *Plasmodium ovale* και *Plasmodium malariae*. Τα συμπτώματα της νόσου (τυπικό παροξυσμικό έντονο ρίγος, υψηλός πυρετός, εφίδρωση, γενική αδιαθεσία κεφαλαλγία και μυαλγίες) εμφανίζονται συνήθως από μία έως τέσσερις εβδομάδες μετά τη μόλυνση, ενώ συχνά παρατηρούνται υποτροπές (έως και πέντε χρόνια μετά), κυρίως σε μόλυνση από το *Plasmodium vivax*. Υπάρχει αποτελεσματική θεραπεία για τη νόσο.

Η νόσος ενδημεί σε περισσότερες από 100 χώρες, κυρίως της υποσαχάριας Αφρικής και της Ασίας. Στην Ελλάδα η νόσος εκριζώθηκε το 1974, μετά από εντατικό και επίπονο πρόγραμμα καταπολέμησης (1946–1960). Έκτοτε, καταγράφονται στην Ελλάδα ετησίως περίπου 30-50 περιστατικά που σχετίζονται (στη μεγάλη τους πλειοψηφία) με ταξίδι ή παραμονή σε ενδημική για την ελονοσία χώρα. Σποραδικά κρούσματα χωρίς ιστορικό ταξιδιού καταγράφηκαν το 1991, το 1999, το 2000, το 2009, και το 2010.

Επιδημιολογική επιτήρηση της νόσου

Τα δεδομένα της επιδημιολογικής επιτήρησης προέρχονται από τις δηλώσεις που αποστέλλουν οι θεράποντες ιατροί στο ΚΕΕΛΠΝΟ για τα περιστατικά με εργαστηριακή διάγνωση ελονοσίας. Το Τμήμα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Παρέμβασης του ΚΕΕΛΠΝΟ πραγματοποιεί συστηματική επαλήθευση και διασταύρωση των στοιχείων, μέσω επικοινωνίας με τους θεράποντες ιατρούς, τα γραφεία κίνησης των νοσοκομείων και το εργαστήριο αναφοράς ελονοσίας, που βρίσκεται στην Έδρα Παρασιτικών και Τροπικών Νόσων της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας (ΕΣΔΥ). Επιπλέον, σε περιπτώσεις περιστατικών με ενδείξεις «εγχώριας μετάδοσης» ή σε περιοχές όπου εμφανίζονται συρροές περιστατικών, πραγματοποιούνται συνεντεύξεις με τους ασθενείς (ή τους συγγενείς τους) με τη χρήση ημι-δομημένου ερωτηματολογίου, για τη διερεύνηση πιθανών παραγόντων κινδύνου και τη λήψη αναλυτικού ιστορικού ταξιδιού κατά τα τελευταία 5 έτη πριν από την έναρξη της νόσου.

Επιδημιολογικά δεδομένα, 2011

Από την αρχή της περιόδου 2011 μέχρι και τις 16/09/2011, έχουν διαγνωστεί συνολικά 16 κρούσματα ελονοσίας, σε Έλληνες που δεν αναφέρουν ιστορικό μετακίνησης σε ενδημικές για την ελονοσία περιοχές. Ο τόπος κατοικίας των περιστατικών παρουσιάζεται στην [Εικόνα 1](#). Δέκα από τους ασθενείς αυτούς διαμένουν στο Δήμο Ευρώτα του νομού Λακωνίας, δύο στη Χαλκίδα Ευβοίας (Φύλλα Χαλκίδας και Φάρος Αυλίδος), δύο στην Ανατολική Αττική (Καλύβια και Κάτω Σούλι, Μαραθώνα), ένας στο Ομόλιο (Δήμος Αγιάς, Λαρίσης) και ένας στον Ορχομενό, Βοιωτίας ([Πίνακας 1](#)). Σε όλους τους ασθενείς επιβεβαιώθηκε εργαστηριακά λοίμωξη με *Plasmodium vivax*, από την Έδρα Παρασιτικών και Τροπικών Νόσων της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας (ΕΣΔΥ).

Στην περιφερειακή ενότητα της Λακωνίας, από την αρχή της περιόδου 2011 μέχρι και τις 16/09/2011, έχουν διαγνωστεί συνολικά 22 κρούσματα ελονοσίας, από τα οποία τα 10 σε Έλληνες ασθενείς χωρίς ιστορικό ταξιδιού σε ενδημικές για την ελονοσία χώρες. Η πλειονότητα των αλλοδαπών που δηλώθηκαν από την ίδια περιοχή με ελονοσία, είναι μετανάστες χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα. Από τους 12 αλλοδαπούς ασθενείς που δηλώθηκαν, οι 9 προέρχονται από το Πακιστάν, ένας από το Μαρόκο, ενώ ένα περιστατικό σε Ρουμάνο ασθενή που σχετιζόταν με παραμονή στην περιοχή, διαγνώσθηκε μετά την επιστροφή του στη Ρουμανία. Δύο από τους αλλοδαπούς ασθενείς ήρθαν στην Ελλάδα προ μηνός και ένας προ ενός έτους, ενώ οι υπόλοιποι δηλώνουν ότι βρίσκονται στην Ελλάδα για ≥ 3 έτη και δεν αναφέρουν ιστορικό ταξιδιού.

Σημειώνεται ότι στην ίδια περιοχή δηλώθηκε το 2009, συρροή 8 περιστατικών, εκ των οποίων τα έξι ήταν σε Έλληνες χωρίς ιστορικό ταξιδιού σε ενδημική περιοχή. Τρεις από αυτούς τους ασθενείς ήταν αθίγγανοι, που διέμεναν σε καταυλισμό κοντά στη Σκάλα. Στον ίδιο καταυλισμό, διέμενε το μοναδικό περιστατικό ελονοσίας σε Έλληνα χωρίς ιστορικό ταξιδιού, που δηλώθηκε το 2010 και το πρώτο περιστατικό (παιδί) που δηλώθηκε το 2011. Τα δύο αυτά κρούσματα είχαν επιδημιολογική σύνδεση (πατέρας-υιός).

Οι ηλικίες των Ελλήνων ασθενών χωρίς αναφερόμενο ιστορικό ταξιδιού σε ενδημικές περιοχές, κυμαίνονται από 19 μήνες – 79 έτη (διάμεση ηλικία: 46 έτη). Το 56% ήταν άνδρες.

Εικόνα 1. Τόπος κατοικίας ασθενών με ελονοσία χωρίς ιστορικό ταξιδιού σε ενδημική χώρα. Ελλάδα, περίοδος 2011 (έως 16.09.2011)

Πίνακας 1. Τόπος κατοικίας ασθενών με ελονοσία χωρίς ιστορικό ταξιδιού σε ενδημική χώρα σε Έλληνες ασθενείς. Ελλάδα, περίοδος 2011 (έως 16.09.2011)

Περιφερειακή Ενότητα κατοικίας	Αριθμός ασθενών	Ασθενείς ανά 100.000 πληθυσμού*
Λακωνίας	10	8,61
Δήμος Ευρώτα	10	50,50
Ευβοίας	2	0,97
Βοιωτίας	1	0,80
Ανατολικής Αττικής	2	0,50
Λάρισα	1	0,35
Σύνολο χώρας	16	0,14

*Υπολογίστηκε με βάση στοιχεία πληθυσμού από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (εκτιμήσεις 2008).

Συζήτηση

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) έχει κηρύξει την Ελλάδα ελεύθερη από ελονοσία από το 1974. Όμως, το ενδεχόμενο επανεγκατάστασης της νόσου είναι υπαρκτό, λόγω των παρακάτω παραγόντων:

- (α) Η χώρα αποτελεί τόπο διαμονής και εργασίας μεταναστών από χώρες στις οποίες ενδημεί η νόσος,
- (β) Σε πολλές περιοχές κυκλοφορούν κουνούπια του είδους «ανωφελούς» που αποτελεί το μέσο μετάδοσης της ελονοσίας,
- (γ) Σημειώνεται αύξηση της θερμοκρασίας του περιβάλλοντος με συνακόλουθη αύξηση του πληθυσμού και της δραστηριότητας των κουνουπιών.

Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει την αναγκαιότητα χάραξης μιας ευρύτερης στρατηγικής για την καταπολέμηση της νόσου, που θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την εντατικοποίηση του προγράμματος καταπολέμησης κουνουπιών, την ενημέρωση του κοινού και την ευαισθητοποίηση των ιατρών για την ανάγκη έγκαιρης διάγνωσης και θεραπείας όλων των ασθενών με ελονοσία.

Δράσεις Τομέα Υγείας μέχρι Σεπτέμβριο 2011

- Το ΚΕΕΛΠΝΟ μετά από τη δήλωση κάθε κρούσματος ελονοσίας χωρίς ιστορικό ταξιδιού σε ενδημική χώρα, προχωρεί στις παρακάτω ενέργειες:
 - Ενημέρωση της ιεραρχίας του ΥΥΚΑ
 - Ενημέρωση της Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας στην εκάστοτε Περιφέρεια
 - Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των κλινικών γιατρών της περιοχής (γενικό νοσοκομείο-ΚΥ-ιδιώτες γιατροί) για την έγκαιρη διάγνωση και ενδεικνυόμενη θεραπεία της ελονοσίας
- Ενημέρωση του Συντονιστικού Κέντρου ΑιμοΕπαγρύπνησης (ΣΚΑΕ) για την λήψη των απαραίτητων μέτρων για την ασφάλεια του αίματος.
- Το ΥΥΚΑ εκδίδει σε ετήσια βάση ειδική εγκύκλιο με κατευθύνσεις προς την τοπική αυτοδιοίκηση για τις κουνουποκτονίες (Μάρτιος 2011).
- Το ΚΕΕΛΠΝΟ από τον Μάρτιο 2011 χρηματοδοτεί πρόγραμμα χαρτογράφησης κουνουπιών με έμφαση στους χώρους αναπαραγωγής τους. Στα πλαίσια του προγράμματος έχουν τοποθετηθεί πάνω από 250 παγίδες συλλογής κουνουπιών, τα οποία προωθούνται προς εξέταση στο Εργαστήριο Παρασιτολογίας της ΕΣΔΥ. Από τις περιοχές με κρούσματα ελονοσίας έχει ταυτοποιηθεί μικρός αριθμός ενήλικων ανωφελών κουνουπιών.
- Το ΚΕΕΛΠΝΟ εξάλλου προχωρά σε επείγουσες κουνουποκτονίες σε διάφορες περιοχές. Κουνουποκτονίες έχουν πραγματοποιηθεί σε όλες τις περιοχές που έχουν εμφανιστεί κρούσματα ελονοσίας χωρίς ιστορικό ταξιδιού σε ενδημική χώρα (Σκάλα, Έλος και Αγ. Γεώργιος Λακωνίας, Βαθύ και Φύλλα Χαλκίδας, Ομόλιο Λάρισας)
- Επικοινωνία με τους επαγγελματίες υγείας και το κοινό:
 - Δημιουργία ενημερωτικού υλικού για την προστασία από τα κουνούπια σε συνδυασμό με την καμπάνια για τον Ιό του Δυτικού Νείλου. Το υλικό είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του ΚΕΕΛΠΝΟ

(www.keelrno.gr), και έχει επίσης διανεμηθεί σε Δήμους, Νοσοκομεία & ΚΥ, διόδια (Ελευσίνας και Αφιδνών), υποκαταστήματα ΕΛ.ΤΑ. και εκκλησίες. Στα πλαίσια αυτών των δράσεων έχουν διανεμηθεί πάνω από 1,5 εκατομμύρια φυλλάδια και 50.000 αφίσες.

- Κατά τόπους ενημερώσεις έχουν επίσης γίνει από προσωπικό του ΚΕΕΛΠΝΟ σε όλες τις περιοχές που εμφανίστηκαν κρούσματα ελονοσίας (Δήμος Ευρώτα, Δήμος Μαραθώνα, Δήμος Αγιάς και Χαλκίδα)
- Τέλος το ΥΓΚΑ και το ΚΕΕΛΠΝΟ βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία και συνεργασία με Ευρωπαϊκά και Διεθνή κέντρα δημόσιας υγείας και τον ΠΟΥ για την αξιολόγηση κινδύνου για την Ευρώπη γενικότερα.